

om jeg saa maa sige, grundlovmæssige Side af Sagen, selvfølgelig erkende, at det formelt rigtigste vilde være, om man ændrede Grundloven saaledes, at man forandrede Tallet 16,000 til et noget højere Tal, som passede bedre til de virkelige Forhold. Men jeg kan ikke indrømme, at denne Grundlovsforandring, der som sagt egentlig ikke har nogen reel Betydning, er saa paatrængende nødvendig, at det har saa stort Hastværk med den. Jeg vil i øvrigt med Hensyn til Grundloven sige, at hvis den aldrig blev kræntet værre, end den vil blive kræntet ved, at vi vente lidt med denne Grundlovsforandring, som man fra flere Sider synes at ville have, saa havde det virkelig ikke videre stor Nød med vor Grundlovstrøfsak her hjemme.

— Jeg skal dermed forlade denne Side af Sagen, som jeg har tilladt mig at kalde den grundlovmæssige. Jeg tror i det hele taget i dette Tilfælde, at vi uden Stade kunne spare en Del af den megen Tale, der har været om Grundloven. Jeg tror, at det i dette Tilfælde ikke har saa lidt mere Interesse at se paa, hvordan det foreliggende Forslag ser ud fra et almindeligt Retfærdigheds synspunkt, og det er da det, jeg kunde ønske at gøre. Grundlaget for det foreliggende Forslag ligesom for det oprindelige Regeringsforslag og for Resten for alle de Forslag, der have været fremme, er jo Folketallet. At Folketallet er en Faktor, der bør spille — jeg vil sige en overvejende Rolle ved Valgtredsinddelingen, i hvert Fald under normale Folketalsforhold, vil jeg selvfølgelig ingenlunde benægte, men jeg mener, at naar Udviklingen i Retning af Folketallet er kommet ind i et saa unormalt Spor, som den faktisk er i de senere Aar, saa kan jeg ikke se rettere, end at Folketallet da i en meget væsentlig Grad taber sin Betydning som et Retfærdighedsgrundlag for en Valgtredsinddeling. Man har jo nok Lov til at kalde det Spor, som vor Udvikling i den Retning er kommen ind paa, for unormalt; naar man i et saa decideret agerdyrkende Land som Danmark ser, at Befolkningen paa Landet stadig aftager, samtidig med at den tiltager i Byerne i en ligefrem foruroligende Grad. Hvis vi kunne være enige om, hvad jeg ogsaa antager, at i alt Fald de fleste af dette Tings Medlemmer med mig kunne være enige om, at denne Udvikling af Folketallet ikke, eller i alt Fald ikke udelukkende, skyldes naturlige Aarsager, og kunne være enige om, at den maatte endogaa for en væsentlig Del skyldes paa den ene Side saadanne Aarsager som f. Eks. Privilegier af forskjellig Art, som Byerne i Tidens Løb have faaet fremfor Landet, og paa den anden Side Byrder, som

man Tid efter anden har lagt paa Landbruget, og som Landbruget har vist sig at have mere og mere ondt ved at bære, saa antager jeg ogsaa, at vi kunne være enige om, at saa bliver Folketallet endnu mindre et Retfærdighedsgrundlag for en Valgtredsinddeling. Hvis vi ere enige om, at netop denne Forrykkelse af Folketallet blot i en nogenlunde betydende Grad skyldes de Forhold, jeg her har nævnt, vil i Virkeligheden det, udelukkende at bestemme Valgtredene efter Folketallet, være en hel Del besværet med det at give Stemmeret efter Privilegier, og det er dog egentlig ikke det, man særlig skulde antage maatte ligge for et demokratisk Ting. Der er for øvrigt heller ikke nogen Retfærdighed i, at f. Eks. 300,000 Mennesker, som bo paa mindre end 1 Kvadratmil, skulde have lige saa mange eller blot tilnærmelsesvis saa mange Repræsentanter, som f. Eks. 300,000 Mennesker, som bo paa 200 Kvadratmil, som Tilfældet erovre i Sylland? Ogsaa det er et Forhold, som man maa tage med i denne Sag. Den praktiske Følge, saa vel af det foreliggende eller af det oprindelige eller for Resten af alle de Forslag, vi have haft fremme, vil i det store og hele blive, at Kjøbenhavn og Frederiksberg, eller i alt Fald særlig de to, ville saa en Del flere Valgtredje. Er der nu egentlig nogen Rimelighed i det? Er der nogen Rimelighed i, at den By, der efter manges Mening i hvert Fald har vokset sig altfor stor, og det efter manges Mening paa det øvrige Lands Befolknings, yderligere skal begunstiges ved en forøget Repræsentation?

Der er desuden en Omstændighed, der gør, at Kjøbenhavn har og altid vil blive ved at have en forholdsvis større Repræsentation end Kredse ude i Landet. Kjøbenhavn er jo og vil vel nok altid blive ved at være Hovedsædet for de forskjellige Partier. Vi se jo, at endog Agrarforeningen har faaet sit Hovedkontor herinde, og det mener jeg netop er et Bevis paa, at alle politiske Partier have deres Hovedsæde her. Nu er det jo ogsaa saa i Landkredse, at naar der er en Kreds, hvor man ikke kan blive enig om en Rigsdagskandidat, saa henvender man sig meget ofte til Hovedkvarteret; her inde har man det jo saa rart i den Henseende; man ved, at man her aldrig gaar fejl, man har altid Emner nok her. Den naturlige Følge deraf bliver, at der vil blive en Del flere Kjøbenhavnste Rigsdagsmænd, end Kjøbenhavn selv vælger. Hvis vi se paa Folketinget i dette Øjeblik, idet jeg dog regner de fraværende Medlemmer med, ville vi se, at Kjøbenhavn og Frederiksberg, som selv kun kunne vælge 10 Rigsdagsmænd, i dette